

Dricksvatten i framtiden

Pär Aleljung
Livsmedelsverket
Projektledare för KASKAD
Medlem i VAKA

Dricksvatten i framtiden

- Samhällsförändringar
- Klimatförändringar för länet?
  - Innebörden för dricksvatten
- Systematiskt klimatanpassningsarbete
- Minska mängden växthusgaser!
- Vem har ansvar för vad i klimatanpassningsarbetet?

Samhällsförändringar

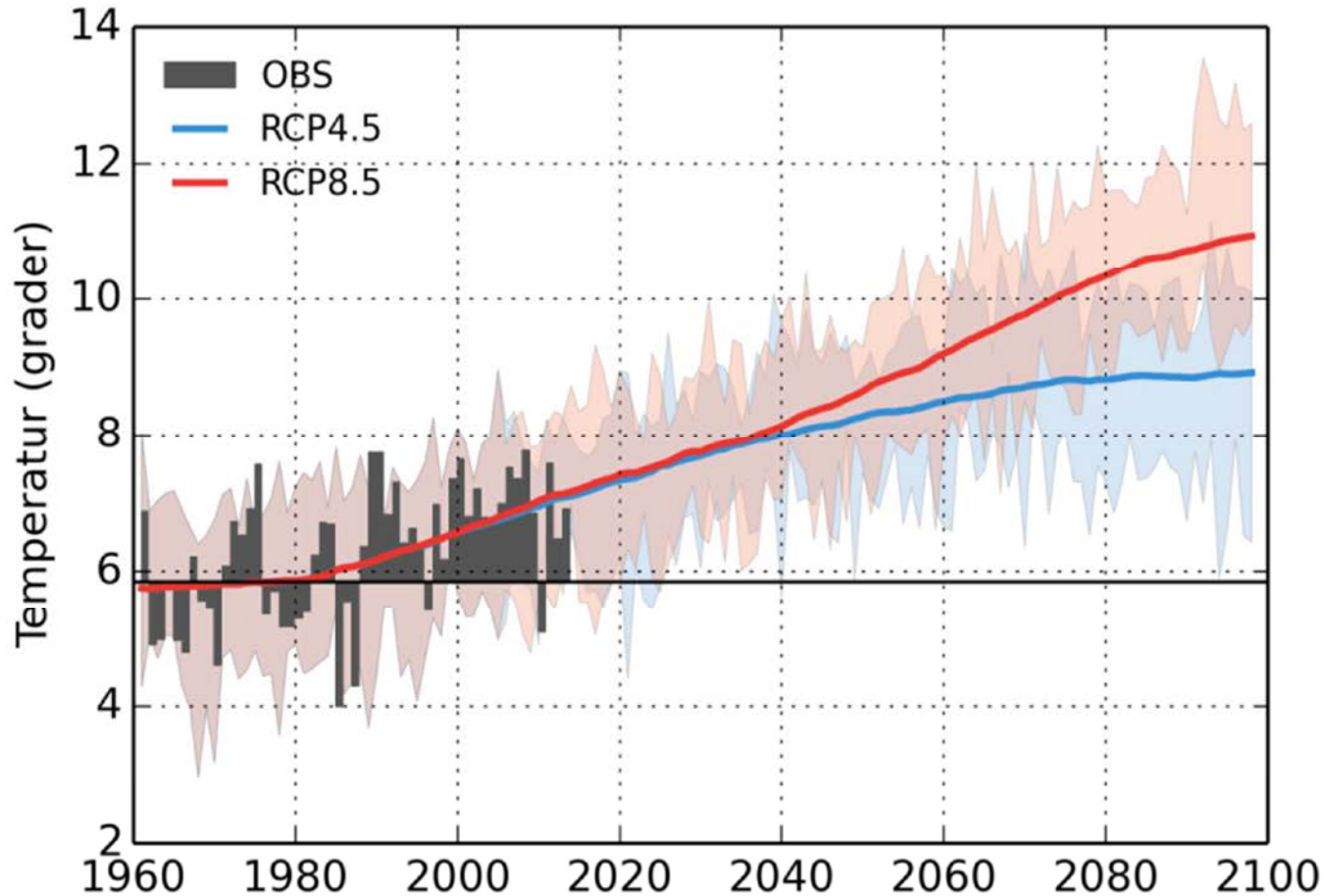
- Fortsatt urbanisering (+ 50% till år 2050)
- Ändrade vanor hos länets invånare, semestertider, resvanor
- Fler pooler eller badtunnor
- Fler mindre samhällen måste kopplas in till kommunalt VA
- Fler turister
- Klimatflyktingar
- Mer bevattnings av trädgårdar
- mm.

Orsaker till klimatförändringar

- Kontinentaldrift- Vår kontinent rör på sig (långsamt) på väg mot sydost ca (4 cm/år)
- Variationer i solaktivitet -, Milankovitchteorin
  - Jordens elliptiska bana, Jordaxellutning, Jorden wobblar (100 000 år – 41 000 år– 23 000 år)
- Störningar i jordens havsströmmar tex golfströmmen
- Plötsliga händelser
  - Vulkanisk aktivitet – Finns flera exempel på avkyllning
  - Meteoriter – Dinosaurierna dog ju troligen ut vid ett nerslag
- **Ökade halter av växthusgaser, antropogena orsaker**

Årsmedeltemperatur i Stockholm

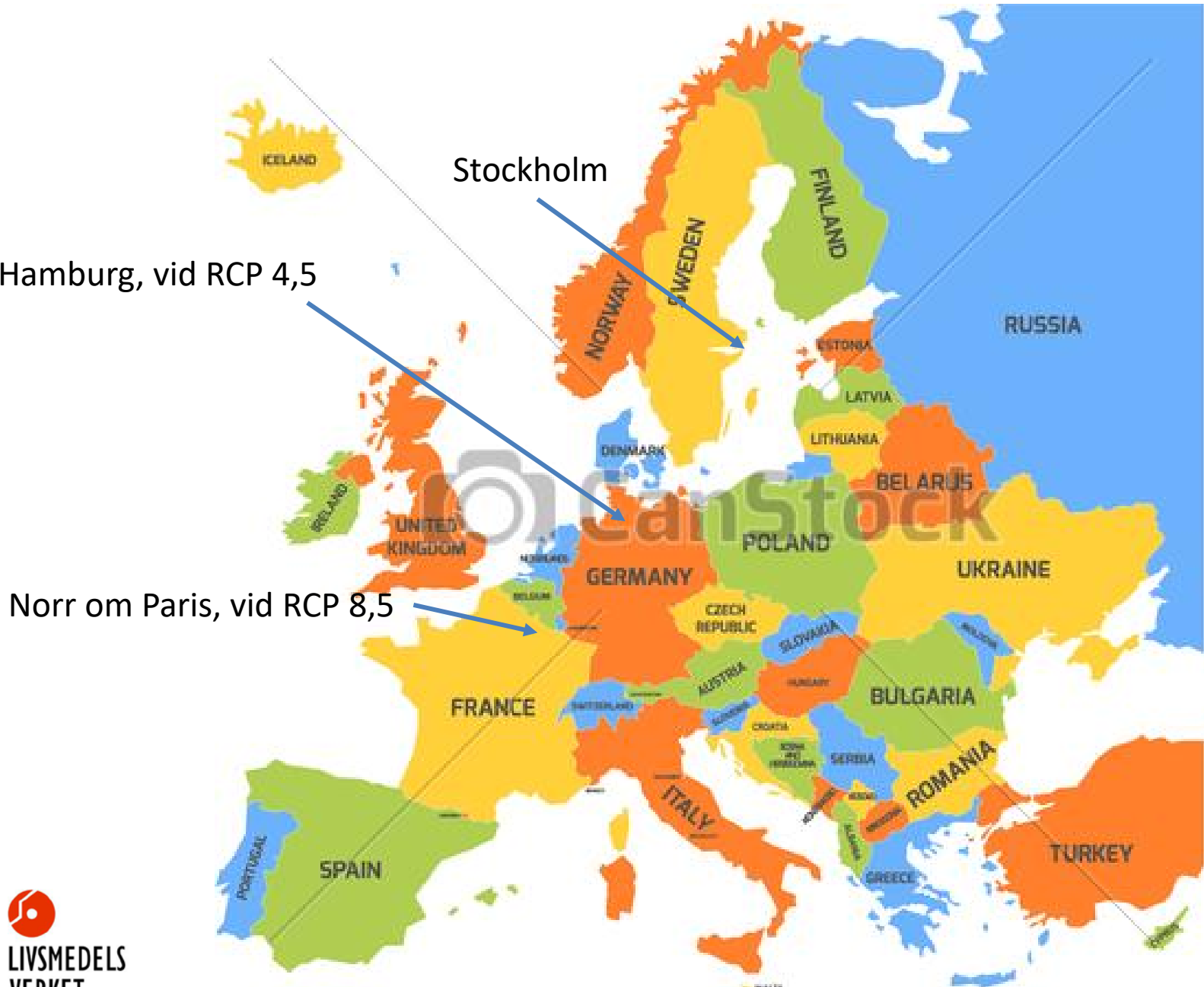
1961 – 1990, årsmedeltemperaturen var 5,8 °C

1991 – 2013, årsmedeltemperaturen var 6,3 °C

2040, årsmedeltemperaturen ca 8 °C för både RCP 4,5 och 8,5

2100, vid RCP 4,5, årsmedeltemperaturen ca 8,8 °C

2100, vid RCP 8,5 årsmedeltemperaturen var 10,8 °C

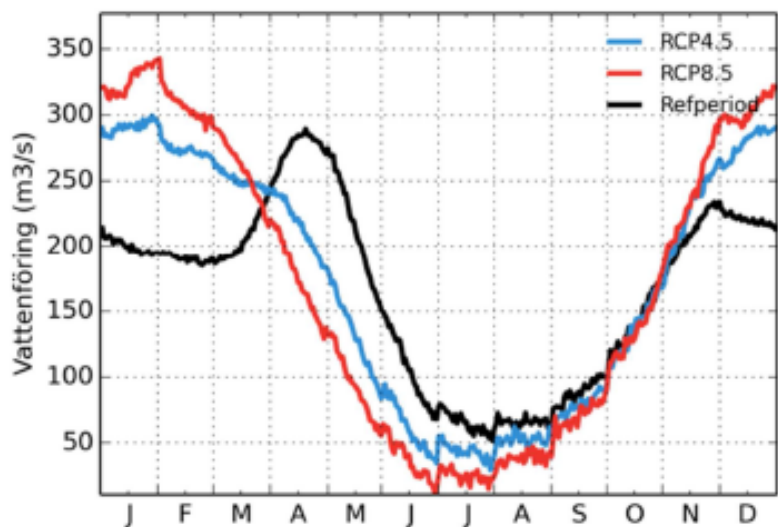
Stockholm

Hamburg, vid RCP 4,5

Norr om Paris, vid RCP 8,5

Förändringar i tillrinningens årsdynamik

Mälaren mynning Stockholm

Klimatförändringar

- Varmare
- Tidigare snösmältning och regn istället för snö, ändrad grund- och ytvatten-regim
- Fler extremväder
- Längre växtperiod leder till längre period med avsänkning - vattnet ska räcka längre
- Förändringar syns snabbast i små magasin, stora magasin har en utjämnande effekt
- Länet förväntas få lägre årlig grundvattenbildning
- Ökad risk för saltvatteninträngning i kustområden
- Ändrad grundvattenbildning och flöden kan leda till kvalitetsförändringar
- Ökande råvattentemperaturer
- Ökande risker för ändrad fauna och flora i våra vattendrag
- Ökad risk för bränder i skog och mark

Hur kan vi ha koll på detta?

KASKAD

- Handbok
  - Metoddel
  - Faktadel
  - Verktyg i Excel
- Utbildningsdel

Framtaget av Nationellt nätverk för dricksvatten:

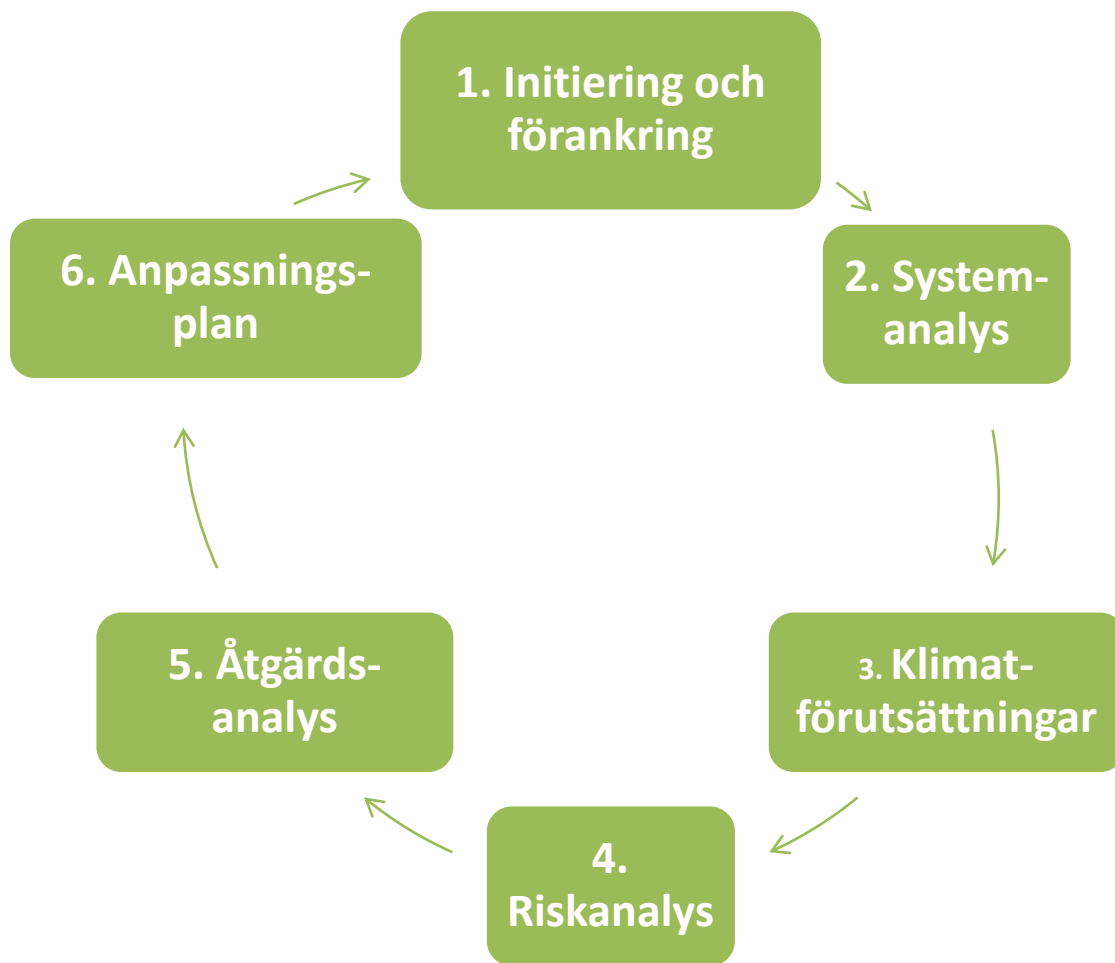
Livsmedelsverket, SGU, SMHI, Boverket,
Folkhälsomyndigheten, Vattenmyndigheten, HaV, MSB,
Kemikalieinspektionen, länsstyrelserna, SKL, Svenskt Vatten,
VA Syd, Sydvatten, Kretslopp och vatten Göteborgs Stad,
Ystad–Österlenregionens miljöförbund, Uppsala Vatten.

LIVSMEDELS
VERKET

NATIONAL FOOD
AGENCY

KASKAD handbok - metoddelen

Viktigt med förankring och förståelse kring klimatanpassningsarbetet

- Våra beslutsfattare måste få veta om utmaningarna
- Viktiga frågor:
  - Vilken RCP ska vi välja?
  - Vilken tidshorisont planerar vi för?
  - Vilken risk är vi villiga att ta?
  - Vad får det kosta?

Systemanalysen ger dagens situation med en utblick framåt i tiden – samhällsutveckling i stort

- Befolkningsutveckling
- Utbyggnadsområden
- Kapacitet på vattentäkten
- Kapacitet på vattenverket och distributionen
- Kvalitetsbrister
- Var finns förorenad mark
- Översvämningssområden

2. Systemanalys

3. Klimat- förutsättningar

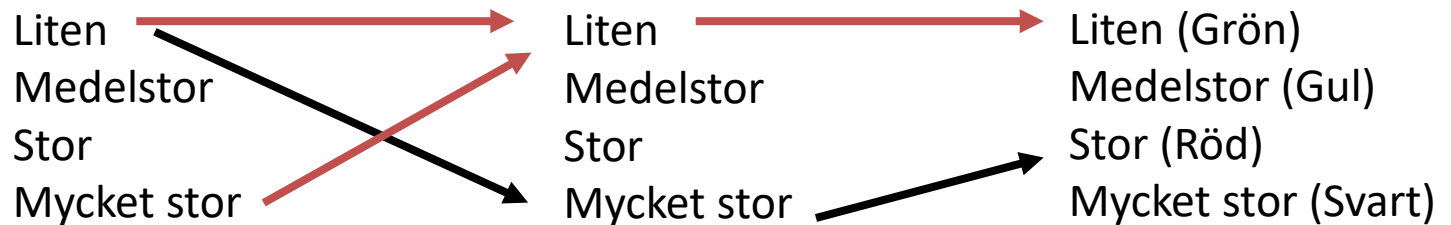

**LIVSMEDELS
VERKET**

NATIONAL FOOD
AGENCY

Risikanalyis

4. Riskanalys

Verktyg i Excell

Har ni glömt viktiga oönskade händelser - gå tillbaka till flikarna "svar till" flik 1 och 2 och fyll i på lämplig plats. Uppdatera flik 3 oönskade händelser innan ni "uppdaterar lista" på denna flik	Idag		20 år		70 år			Idag	20 år	70 år	Aut. Urva	Manuellt val
	S	K	S	K	S	K						
Oönskade händelser Systemanalys												
<i>Vattenbrist under perioder med stora vattenuttag, vilket ofta sammanfaller med perioder med låga grundvattennivåer</i>	3	2 2	3	2 2	4	2 2	Kvalitet Leverans	15 15	15 15	20 20	x x	
<i>Eftersom tillstånd inte finns föreligger risk att andra verksamheter, exempelvis jordbruk, ökar uttag och därmed ger</i>	1	2 1	2	2 1	2	2 1	Kvalitet Leverans					
<i>Påverkan från bekämpningsmedel eller konstgödsel</i>	2	2 2	2	2 2	3	2 2	Kvalitet Leverans			15 15	x x	
<i>Förorening pga bräddning av uppströms liggande avloppsreningsverk</i>	1	2 1	2	2 1	2	2 1	Kvalitet Leverans					
<i>Översvämning av jordbruksmark som leder till att vattentäkten påverkas. Huvudsakliga risker bedöms vara påverkan av</i>	2	2 2	2	2 2	3	2 2	Kvalitet Leverans			15 15	x x	
<i>Vattenbrist pga naturligt sjunkande nivåer</i>	2	1 4	2	1 4	3	1 4	Kvalitet Leverans				x	
<i>Risk för påverkan på teknisk utrustning (pumpar) om brunnarna blir torra vid låga grundvattennivåer.</i>	1	1 2	1	1 2	2	1 2	Kvalitet Leverans					
<i>Försämrade vattenkvalitet som leder till att nuvarande reningsprocess blir otillräcklig.</i>	1	2 1	1	2 1	2	2 1	Kvalitet Leverans					
<i>Översvämning av tryckstegringsstationerna 56 och 32 som leder till fysisk påverkan på anläggningarna.</i>	1	1 2	1	1 2	1	1 2	Kvalitet Leverans					
<i>Ökad risk för låga grundvattennivåer i samband med låga perioder med värmebölja</i>	1	1 2	1	1 2	2	1 2	Kvalitet Leverans					
<i>Bräddning av pumpstationer som leder till påverkan på vattenkvalitet.</i>	1	3 1	1	3 1	2	3 1	Kvalitet Leverans			20	x	

Minska mängden växthusgaser !!!!

Men

minskning av växthusgaser innebär inte att vi kan låta bli att anpassa verksamheter till det ändrade klimat vi redan fått.

Vem har ansvaret för att klimatsäkra vårt dricksvatten?

- Kommunen (förvaltning, bolag, förbund)
  - Har allt ansvar
- Ansvarsprincipen !

- Lagen om allmänna vattentjänster
- Dricksvattenföreskrifterna
- Krisberedskapsförordningen

Länsstyrelsen

- Fredstid
  - Samordnande
  - Uppföljande/kontrollerande
  - Stödjande
  - Initierande

(Förordning (2018:1428) om myndigheters klimatanpassningsarbete)
- Krig eller vid svår kris
  - Regeringens ställföreträdare
  - Resursfördelare
  - Samordnande
  - Stödjande

LIVSMEDELS
VERKET

NATIONAL FOOD
AGENCY

Livsmedelsverket

- Lagstiftande (bla underlag från EU)
- Samordnande
- Uppföljande
- Stödjande
- Initierande
- Operativ (VAKA, NIS, en del kontroll)

(Förordning (2018:1428) om myndigheters klimatanpassningsarbete)

LIVSMEDELS
VERKET

NATIONAL FOOD
AGENCY

- Frågor?
- par.aleljung@slv.se